

LIETUVOS
TEISMAI

TEISMINĖS MEDIACIJOS
PRAKTIKOS TEISMUOSE
APIBENDRINIMAS

2024

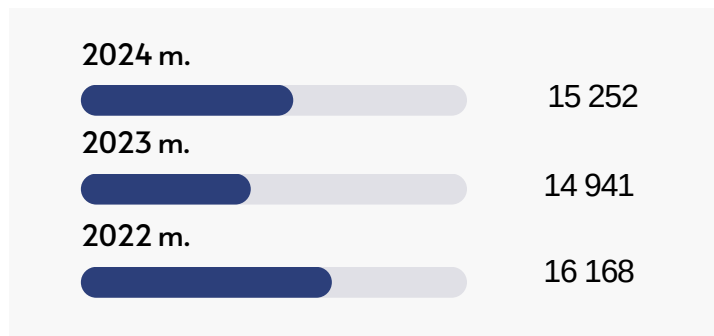

„Teisminė mediacija labai svarbi. Kiekvieną dieną, kiekvieną minutę mes mediatoriai turime šios minties nepamiršti. Turime nuolatos sau priminti, kad mediacija svarbi ne mediatoriams, o žmonėms. Žmonėms, kurie patenka į sudėtingas situacijas, kuriems reikia pagalbos, sprendžiant konfliktus“.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininkas
Artūras Driukas

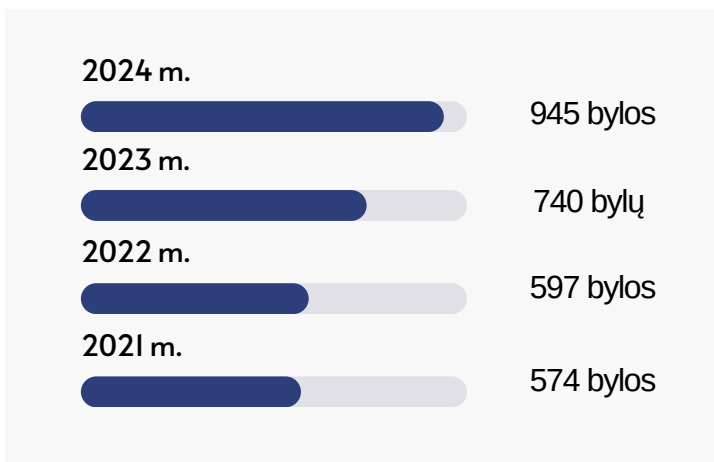
Bendros bylų nagrinėjimo teismuose tendencijos rodo, kad 2024 m., lyginant su ankstesniais metais, padaugėjo bylų dėl šeimos teisinių santykių (dėl santuokos nutraukimo, išlaikymo vaikams priteisimo ir kt.)

Išnagrinėtų bylų dėl šeimos teisinių santykių pasiskirstymas:

Padaugėjo civilinių bylų, perduotų teisminei mediacijai: 2024 m. buvo inicijuota 945 teisminės mediacijos procesai civilinėse bylose, t. y. statistinėse ataskaitose fiksuota 21 proc. daugiau teisminės mediacijos procesų, nei 2023 m. – 740 bylų.

Civilinių bylų dėl perduotų teisminės mediacijos procesų pasiskirstymas:

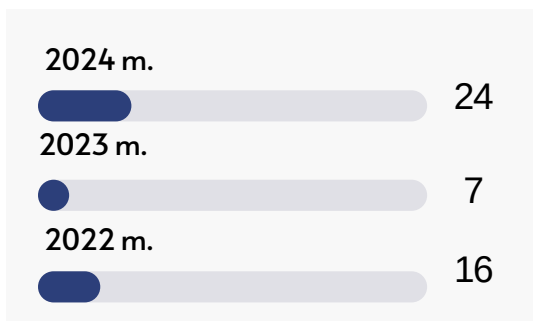
Administracinėse bylose buvo inicijuoti 24 mediacijos procesai.

Analizuojant duomenis apie teisminei mediacijai perduotas civilines bylas, matyti, kad 2024 m. 935 teisminės mediacijos procesuose teismo mediatoriais buvo paskirti teisėjai, o 69 teisminės mediacijos procesuose teismo mediatoriais buvo paskirti kitų profesijų atstovai, pvz., advokatai, teisėjų padėjėjai, psichologai ir kt. (2023 m. 599 teisminės mediacijos procesuose teismo mediatoriais

buvo paskirti teisėjai, o 58 teisminės mediacijos procesuose teismo mediatoriais buvo paskirti kitų profesijų atstovai). Pažymėtina, kad nuo 2021 m. sausio 1 d. tiek civilinėse, tiek administracinėse bylose teisminę mediaciją turi teisę vykdyti visi į Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą įrašyti mediatoriai.

Pažymėtina, kad nuo 2021 m. sausio 1 d. tiek civilinėse, tiek administracinėse bylose teisminę mediaciją turi teisę vykdyti visi į Lietuvos Respublikos mediatorių sąrašą įrašyti mediatoriai.

Mediacijos procesai administracinėse bylose:

Kaip ir ankstesniais metais, didžiausių civilinių bylų, perduotų teisminei mediacijai, skaičių sudaro bylos, kylančios iš šeimos teisinių santykių, su prievolių teise susijusios bylos ir bylos, kylančios iš daiktinių teisinių santykių.

Teisminei mediacijai perduotų civilinių bylų kategorijos:

bylos dėl šeimos teisinių santykių – 2024 m. – 414 bylų (2023 m. 345 bylos, 2022 m. 273 bylos);

bylos, kylančios iš daiktinių teisinių santykių, – 2024 m. – 177 bylos (2023 m. 125 bylos, 2022 m. 107 bylos);

su prievolių teise susijusios bylos – 2024 m. – 267 bylos (2023 m. 251 byla, 2022 m. 205 bylos);

bylos dėl juridinių asmenų – 2024 m. – 15 bylų (2023 m. 29 bylos, 2022 m. 15 bylų);
bylos su tarptautiniu elementu – 2024 m. – 14 bylų (2023 m. 12 bylų, 2022 m. 15 bylų);

bylos dėl paveldėjimo – 2024 m. – 14 bylų (2023 m. 14 bylų, 2022 m. 7 bylos);

kitos bylos – 2024 m. – 44 bylos (2023 m. 32 bylos, 2022 m. 25 bylos).

Pastebėtina, kad viena mediacijos byla gali būti priskirta kelioms kategorijoms.

Administraciniame procese mediacija dėl šio instituto naujumo ir administracinių ginčų teisinių santykių specifiškumo kol kas nėra dažnai taikoma, taigi išvelgti ryškesnes tendencijas kol kas sudėtinga. Siekis populiarinti mediaciją administraciniame procese neabejotinai laikytinas vienu pagrindinių teismų sistemos tikslų.

Teisminei mediacijai perduotų administracinių bylų kategorijos:

Žemės teisiniai santykiai – 2;

Kiti ginčai viešojo administravimo srityje – 3;

Statyba – 2;

Aplinkos apsauga – 9;

Nacionalinių, Europos Sąjungos ir užsienio institucijų finansinė parama – 5;

Civilinė atsakomybė už žalą, atsiradusią dėl valdžios institucijų neteisėtų veiksmų – 1;

Teritorijų planavimas – 1;

Valstybės tarnautojo statuso įgijimas, pasikeitimas, praradimas ir atsakomybė – 1.

Remiantis LITEKO ataskaitų duomenimis, 2024 m. daugiausia civilinių bylų teisminei mediacijai perdavė apylinkių teismai – 866 civilines bylas. Bendrosios kompetencijos apygardų teismai teisminei mediacijai perdavė 79 civilines bylas.

Regionų administracinis teismas teisminei mediacijai perdavė 20 administracinių bylų, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas – 4 administracines bylas.

Eil. Nr.	Teismas	Teisminei mediacijai perduotų bylų skaičius, 2024 m.
1	Vilniaus miesto apylinkės teismas	221
2	Kauno apylinkės teismas	160
3	Klaipėdos apylinkės teismas	124
4	Šiaulių apylinkės teismas	61
5	Vilniaus regiono apylinkės teismas	60
6	Panevėžio apylinkės teismas	51
7	Marijampolės apylinkės teismas	48
8	Alytaus apylinkės teismas	40
9	Vilniaus apygardos teismas	40
10	Plungės apylinkės teismas	35
11	Telšių apylinkės teismas	33
12	Regionų administracinis teismas	20
13	Kauno apygardos teismas	18
14	Tauragės apylinkės teismas	14
15	Utenos apylinkės teismas	14
16	Klaipėdos apygardos teismas	10
17	Panevėžio apygardos teismas	10
18	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	5
19	Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas	4
20	Šiaulių apygardos teismas	1
Iš viso:		969

2024 m. daugiausia civilinių bylų teisminei mediacijai perdavė Vilniaus miesto apylinkės teismas.

Pastebėtina, kad Vilniaus apygardos teismo veiklos teritorijoje veikiantys teismai teisminei mediacijai perdavė daugiausia civilinių bylų – 321, Kauno apygardos teismo veiklos teritorijoje – 266 Klaipėdos apygardos teismo veiklos teritorijoje – 183 Šiaulių apygardos teismo veiklos teritorijoje – 95, Panevėžio apygardos teismo veiklos teritorijoje – 75.

2024 m. buvo baigta 819 teisminės mediacijos procesų, 48 proc. iš jų pasirašytos taikos sutartys.

2024 m. civilinėse bylose pabaigti 805 mediacijos procesai, administracinėse bylose – 14, civilinėse bylose sudarytos 385 taikos sutartys, administracinėse bylose – 7.

Teisminės mediacijos procesai 2022–2024 m.

	2022	2023	2024
Pasibaigusių teisminės mediacijos procesų skaičius	534	689	819
Sudaryta taikos sutarčių	244	309	392

Teisminės mediacijos nutraukimo priežastys:

ginčo šalims pasitraukus iš teisminės mediacijos proceso – 2022 m. 201 byla, 2023 m. 239 bylos, 2024 m. 319 bylų;

pasibaigus teisminės mediacijos terminui – 2022 m. 20 bylų, 2023 m. 16 bylų, 2024 m. 31 byla;

teismo mediatoriui nutraukus teisminės mediacijos procesą – 2022 m. 68 bylos, 2023 m. 67 bylos, 2024 m. 77 bylos;

teismo mediatoriui nusišalinus nuo bylos nagrinėjimo – 2022 m. 1 byla, 2023 m. 0 bylų, 2024 m. 0 bylų.

Pastebėtina, kad, pradėjus taikyti privalomą šeimos mediaciją iki kreipimosi į teismą, į teismą patenka sudėtingesni šeimos ginčai, kur neretai susitaikymo perspektyvos yra sudėtingesnės. Todėl ir teisminės mediacijos procesai sudėtingėja ir didėja iš jų pasitraukiančių be taikaus susitarimo asmenų skaičius.

Teisminės mediacijos komisija

Teisminės mediacijos komisija yra Teisėjų tarybos sudaryta nuolatinė komisija, priimanti sprendimus dėl mediatoriaus statuso suteikimo teisėjams, pageidaujantiems vykdyti mediatoriaus veiklą, dėl mediatoriaus statuso panaikinimo, taip pat apibendrinanti teisminės mediacijos praktiką teismuose ir nagrinėjanti kitus klausimus, susijusius su teismine mediacija. Teisminės mediacijos komisija sudaroma Teisėjų tarybos įgaliojimų laikui iš 9 narių, 6 iš jų turi būti teisėjai.

2024 m. spalio mėn. Visuotiniame teisėjų susirinkime išrinkus naujos sudėties Teisėjų tarybą, Teisminės mediacijos komisijos narių įgaliojimai baigėsi, todėl 2024 m. lapkričio 29 d. Teisėjų tarybos nutarimu Nr. 13P-187-(7.1.2) „Dėl Teisminės mediacijos komisijos sudarymo ir pirmininko išrinkimo“ buvo sudaryta nauja Teisminės mediacijos komisija:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėja, Teisminės mediacijos komisijos pirmininkė Dalia Vasarienė;
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjas Irmantas Šulcas;
3. Regionų administracinio teismo teisėja Sigita Fomičiova;
4. Klaipėdos apygardos teismo teisėjas, šio teismo pirmininkas Marius Dobrovolskis;
5. Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjas, šio teismo pirmininko pavaduotojas Jan Maciejewski;
6. Alytaus apylinkės teismo Alytaus rūmų teisėja, šio teismo pirmininko pavaduotoja Živilė Janavičienė;
7. Vilniaus universiteto Teisės fakulteto docentė dr. Vigita Vėbraitė;
8. Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos Privatinės teisės instituto profesorė dr. Agnė Tvaronavičienė;
9. Lietuvos mediatorių rūmų narė Odetė Intė.

2024 m. Teisminės mediacijos komisija gavo 7 teisėjų prašymus suteikti teismo mediatoriaus statusą ir įtraukti juos į teisėjų, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas, sąrašą (2023 m. buvo gauti 8 tokie prašymai).

2024 m. buvo surengti 7 Teisminės mediacijos komisijos posėdžiai (2023 m. – 2 posėdžiai), kurių metu buvo priimti sprendimai:

- dėl teismo mediatoriaus statuso suteikimo teisėjams – 7 teisėjams suteiktas mediatoriaus statusas (2023 m. – 8 asmenims);
- 3 teisėjai, turintys mediatoriaus statusą, atleisti iš teisėjo pareigų sulaukę įstatyme numatyto pensinio amžiaus arba savo noru. Statusą teisės aktų nustatyta tvarka išsaugojo asmenys, išbraukti iš teisėjų, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas, sąrašo ir mediatoriaus veiklą tęsiantys bendradarbiaudami su Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba arba privačiai.

Teisėjai, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas

2024 m. pabaigoje mediatoriaus statusą turėjo 134 teisėjai.

Daugiausia teisėjų, turinčių mediatoriaus statusą, dirba apylinkių teismuose – 66 proc., apygardų teismuose – 22 proc.

Teisėjų, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas, skaičius 2024 m.

Iš 7 teisėjų, kuriems 2024 m. suteiktas mediatoriaus statusas, 1 – Marijampolės apylinkės teismo Marijampolės rūmų, 1 – Utenos apylinkės teismo Anykščių rūmų, 1 – Kauno apygardos teismo, 2 – Vilniaus miesto apylinkės teismo, 1 – Vilniaus regiono apylinkės teismo Ukmergės rūmų, 1 – Klaipėdos apygardos teismo teisėjas.

Teisėjų, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas, skaičius pagal teismus, 2024 m.

Eil. Nr.	Teismas	Teisėjų, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas, skaičius teisme
1	Kauno apylinkės teismas	16
2	Klaipėdos apylinkės teismas	13
3	Vilniaus miesto apylinkės teismas	13
4	Vilniaus apygardos teismas	12
5	Plungės apylinkės teismas	8
6	Klaipėdos apygardos teismas	7

7	Kauno apygardos teismas	7
8	Telšių apylinkės teismas	6
9	Panevėžio apylinkės teismas	6
10	Regionų administracinis teismas	6
11	Šiaulių apylinkės teismas	5
12	Alytaus apylinkės teismas	5
13	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas	5
14	Tauragės apylinkės teismas	5
15	Vilniaus regiono apylinkės teismas	5
16	Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas	3
17	Lietuvos apeliacinis teismas	3
18	Marijampolės apylinkės teismas	3
19	Utenos apylinkės teismas	3
20	Panevėžio apygardos teismas	2
21	Šiaulių apygardos teismas	1
Iš viso:		134

32 teisėjai, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas, yra pateikę informaciją apie savo specializaciją, t. y. nurodę, kad vykdo teisminę mediaciją iš šeimos teisinių santykių kylančiose bylose, civilinėse ar administracinėse bylose. Visi kiti vykdo teisminę mediaciją visų kategorijų bylose.

Renginiai / įvykiai

Nacionalinės teismų administracijos organizuoti mokymai

2024 m. Nacionalinė teismų administracija iš valstybės tam numatytų tikslinių lėšų savo valdomoje programoje „Teisėjų ir teismų personalo kvalifikacijos kėlimas“ pagal Teisminės mediacijos komisijos siūlomas rekomendacijas surengė penkerius mokymus. Vieni įvadiniai mokymai buvo skirti teisėjams, kurie nori tapti mediatoriais, kiti – teisėjams, kurie yra mediatoriai. Pirmuosiuose 16 akademinėse valandų mokymuose pagal įvadinio mokymo programą dalyvavo 18 teisėjų. Trejuose mokymuose „Mediatoriaus praktinių įgūdžių tobulinimo dirbtuvės“ (16 akad. val.), skirtuose kvalifikacijai kelti, dalyvavo 38 teisėjai ir 8 teisėjų padėjėjai.

Mokymuose „Šeimos santykių psichologija“ (8 akad. val.), kurie skirti kvalifikacijai kelti, dalyvavo 14 teisėjų. Mediacijos mokymai teisėjams, kurie nori tapti mediatoriais, skirti įgauti teorinių bei praktinių žinių mediacijos srityje. Mokymai teisėjams, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas, skirti žinioms gilinti ir praktiniams įgūdžiams mediacijos srityje gerinti.

Siekiant didinti teismo mediatorių kvalifikaciją, 2025 metais ir toliau numatoma organizuoti mokymus teisėjams, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas. Numatoma organizuoti ir į praktinių įgūdžių tobulinimą orientuotus mokymus, skirtus mediatoriaus vaidmeniui mediacijos procese, pasirengimo mediacijai ypatumams aptarti ir kt. Taip pat numatomos supervizijos ir mediacijos simuliacijos. Planuojami ir vieni įvadiniai mokymai teisėjams, norintiems tapti mediatoriais.

2024 m. mediacijos tema vyko sklaidos renginiai

Kasmetinis mediatorių susitikimas: įteikti apdovanojimai už efektyvią mediatorių veiklą, aptartos aktualijos

Spalio 4 dieną Kauno apygardos teisme vyko Teisminės mediacijos komisijos ir Lietuvos teisėjų mediatorių metinis susitikimas. Į susitikimą atvyko daugiau kaip penkios dešimtys teisėjų mediatorių iš visos Lietuvos.

Susitikimą sveikinimo žodžiais pradėjo Kauno apygardos teismo pirmininkas

Marius Bartninkas bei Teisminės mediacijos komisijos pirmininkas, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus pirmininkas Artūras Driukas. Abu teisėjai sveikinimo kalbose akcentavo teisminės mediacijos svarbą sprendžiant konfliktus, mediatorių ne tik teisinių, bet ir komunikacinių, psichologinių, žmogiškųjų kompetencijų ugdymo svarbą.

Teisminės mediacijos komisijos pirmininkas A. Driukas susirinkusiems skaitė pranešimą „Teisminė mediacija“: komisijos pirmininkas apžvelgė teisminės mediacijos pažangą Lietuvoje, džiaugėsi augančiais baigtų mediacijų skaičiais, gerėjančia sudarytų taikos sutarčių statistika. A. Driukas pranešimo metu akcentavo, kad Teisminės mediacijos komisija 2022–2024 m. mediatoriaus statusą suteikė 33 teisėjams, o šiuo metu teisėjų, kuriems suteiktas mediatoriaus statusas, yra net 136.

Susitikimo metu dalyviams pristatytas ir modernizuotoje Lietuvos teismų informacinėje sistemoje LITEKO2 realizuojamas bylų skirstymo modelis, bylų skirstymo modulyje teisėjo parinkimo koeficiento skaičiavimui naudojamos dedamosios, bylų skirstymo ypatumai bei kiti pokyčiai, aktualūs teisėjams mediatoriams.

Paskaitą tema „Mediatorių ir konflikto dalyvių nuostatos: poveikis mediacijos procesui ir dalyvių elgesiui“ vedė lektorė prof. dr. Loreta Bukšnytė-Marmienė. Lektorė pirmoje užsiėmimo dalyje aptarė nuostatų sampratą, planuoto elgesio teoriją. Antroje dalyje Lietuvos teisėjai mediatoriai kartu su lektore gilinasi į mediacijos dalyvių nuostatų raiškos reikšmę mediacijos proceso (ne)sėkmei ir dalyvių elgesiui, aptarė atvejus, kurie skatina konfliktus arba veda į sėkmingą konfliktų sprendimą.

Po paskaitos vyko bendra Teisminės mediacijos komisijos ir Lietuvos teisėjų mediatorių diskusija aktualiais mediacijos klausimais. Susitikimo pabaigoje už rezultatus apdovanoti teisėjai mediatoriai.

Tarptautinės žmogaus teisių dienos išvakarėse apdovanoti žmogaus teisių srityje nusipelnę teisingumo srityje veikiančių įstaigų atstovai

Teisingumo ministrė Ewelina Dobrowolska jau ketvirtą kartą vykusioje iškilmingoje ceremonijoje apdovanojo 30 teisingumo srityje veikiančių įstaigų atstovų, šiais metais labiausiai prisidėjusių ginant, stiprinant ir puoselėjant žmogaus teises.

Pagerbta ir Nacionalinės teismų administracijos direktorė, profesorė dr. Natalija Kaminskienė,

kuri yra ne tik Teisminės mediacijos komisijos narė, Lietuvos mediatorių rūmų steigėja, bet ir tarptautiniu mastu pripažinta mediatorė bei Mykolo Romerio universiteto Mediacijos ir darnaus ginčų sprendimo laboratorijos įkūrėja. Ji sukūrė teisės magistro studijų programą „Mediacija“ ir nuo 2010 m. yra šios programos vadovė. Natalija Kaminskienė aktyviai dalyvavo kuriant mediacijos sistemą Lietuvoje, formuojant mediacijos sistemą ir skatinant jos plėtrą tarptautiniu mastu.

Apibendrinami Teisminės mediacijos komisijos veiklą, siūlytume teismams ir toliau aktyviai palaikyti ir įgyvendinti teisminės mediacijos viešinimo iniciatyvas, atskleidžiant teisminės mediacijos teikiamą naudą visuomenei.

Suprasdami teisminės mediacijos privalumus, sprendžiant šalių ginčus, visus civilinių ir administracinių bylų teisėjus kviečiame aktyviau naudotis teise perduoti ginčus spręsti teisminės mediacijos būdu.

Pastebima, kad administraciniame procese teisminė mediacija galimai dėl šio instituto naujumo ir administracinių ginčų teisinių santykių specifiškumo kol kas nėra dažnai taikoma. Todėl teisėjai ypač skatinami prisidėti prie teisminės mediacijos plėtros ir aktyviai taikyti taikų ginčų sprendimą ne tik civiliniuose, bet ir administraciniuose ginčiuose, nepamiršti, kad taip gerinami bylos šalių tarpusavio santykiai, atkuriami ne tik teisinė, bet ir socialinė taika.

Bene svarbiausias teisminės mediacijos sėkmės veiksnys yra teigiamas teisėjų požiūris į mediaciją. Atsižvelgdami į tai, teisėjams siūlytume aktyviai dalyvauti mokymuose teisminės mediacijos tema, taip daugiau sužinoti apie teigiamus mediacijos aspektus, susipažinti su gerąja kitų šalių praktika. Keičiant požiūrį į teisminę mediaciją, reikalingas ir teismų administracijos įsitraukimas bei palaikymas, turėtų būti akcentuojama teisminės mediacijos nauda proceso šalims, teismų sistemai ir visai visuomenei.

Svarbu pažymėti, kad, net nesudarius taikos sutarties teisminės mediacijos metu, mediacija turi teigiamų aspektų: šalys tiesiogiai ar per atstovus kalba / diskutuoja tarpusavyje dėl esminių ginčo klausimų, geriau išsiaiškina situaciją, bylai grįžus į teismą mažiau vadovaujasi emocijomis, teisme lengviau nagrinėti bylą, ištirti svarbias bylai aplinkybes, teismo proceso metu šalims lengviau ieškoti sutarimo dėl takaus ginčo išsprendimo. Mediacijos metu ir teisėjas mediatorius tobulina savo profesinius įgūdžius.

Teismų vadovus kviestume, įgyvendinant teismų administracinės veiklos priežiūros funkcijas, užtikrinti, kad duomenys apie teisminės mediacijos procesus LITEKO civilinės bylos kortelėje (Teisminės mediacijos proceso kortelėje) būtų tinkamai įvesti tam, kad teismo mediatorių veikla teisminės mediacijos procese atsispindėtų teisėjo veiklos ataskaitoje, darbo krūvyje, siekiant kaupti ir analizuoti tikslus duomenis apie teisminės mediacijos procesus. Dažniausiai pasikartojančios priežastys, dėl ko neapskaitomos teisminės mediacijos kortelės, – neįvesta teisminės mediacijos pabaigos data; neįvestas teisminės mediacijos rezultatas; nurodyta, kad mediatorius paskirtas. Duomenų trūkumas dažnai sukuria situacijas, kai dalis teisėjų darbo mediacijose lieka nematomu, kas mažina jų motyvaciją atlikti šią kilnią misiją ir daro įtaką teisminės mediacijos statistikai.